

SLOVO ÚVODEM

Vážení čtenáři,

loňské číslo 3 informačního zpravodaje Podyjského listí bylo téměř celé koncipováno jako trochu opožděná reportáž ze srpnových povodní na řece Dyji. Letošní léto mělo díky zcela opačnému extrému k situaci ze srpna 2002 velmi daleko. Přesto téma povodní, resp. odstraňování jejich následků, nebylo tak zcela neaktuální.

Mediálně nejzajímavější byla jednoznačně kauza stržených visutých lávek. Naše organizace byla ve světle některých informací líčena jako tlupa úředníků – sabotérů nepřejících cestovnímu ruchu v regionu. Naším liknavým přístupem při obnově lávek bylo vyhnáno z parku velké množství turistů toužících navštívit vinici Šobes a ochutnat místní vína. O tom, že jsme tímto přístupem negativně ovlivnili již tak vysokou nezaměstnanost v okrese Znojmo, není potřeba diskutovat, to je nad slunce jasné.

Povodně v roce 2002 neznamenaly pouze zničení několika visutých lávek stejně jako Národní park Podyjí není pouze vinice Šobes. Letošní horké léto přivedlo do parku zase o něco více návštěvníků než v letech předchozích. Mnozí z nich určitě pak ocenili některé novinky na poli péče o návštěvníka, o kterých jsme vás už informovali dříve a které ne vždy musí pocházet z dílny naší správy (nové návštěvnícké středisko NP Thayatal, projekt technické a první pomoci pro cyklisty iniciovaný Cykloklubem Kučera apod.).

Toto číslo Podyjského listí však není až tolik o službách pro návštěvníka. Je vlastně výhradně (stejně jako to loňské) o povodních, vlastně o nápravě povodňových škod. Tyto práce probíhaly většinou zcela mimo pozornost návštěvníků (a je to tak dobře), nicméně je dobré se o nich zmínit.

RNDr. Jan Kos
Správa NP Podyjí

Likvidace starých skládek

Povodňová vlna ze srpna 2002 nejen, že přinesla s sebou do parku ohromné množství materiálu, ale zároveň odkryla v nivě řeky celou řadu dříve skrytých sedimentů. V samotném korytě nebo na březích řeky vznikly novotvary, z nichž některé (např. štěrkové lavice, či písčité nánosy) byly zajímavými doklady přirozeného vývoje řeky. Řeka však odkryla i některé netušené a často nevábné nánosy.

Největší černá skládka byla uložena v okolí bývalého mlýnu Papírna v období po roce 1970. Bylo to v období, kdy do území v blízkosti Železné opony málokdo viděl a kdy do nivy významného vodohospodářského toku pouhých několik kilometrů nad odběrným místem se mohlo sypat kdejaké to svinstvo. Jeden to začal a jak to bývá, někteří další se přidali. Buldozery potom hromady materiálu rozprostřely a příroda zařídila během několika let, že se materiál nejrůznějšího původu a stupně škodlivosti skryl před očima případných kritiků této činnosti.

Povodeň v létě 2002 toto 30 let staré nevídané dědictví nejen připomněla, ale dokonce ukázala, že se jedná o skládku značných rozměrů. Správa NP Podyjí se i přes předpokládanou finanční náročnost proto rozhodla tuto

skládku odtěžit a materiál vyvést na skládku řízenou. Výběrové řízení na práce vyhrála firma Gulaba a syn, Dyje. Vlastní práce pak proběhly v posledních 2 týdnech měsíce listopadu, kdy se předpokládala minimální návštěvnost v národním parku.

Práce si totiž vyžádaly uzavření žluté turistické stezky spojující křižovatku Baštův mlýn s vyhlídkou Sealsfieldův kámen, neboť při odvozu materiálu se na cestě mezi Baštovým mlýnem a Papírnou pohybovalo denně kromě buldozery i několik nákladních aut. Rovněž na asfaltové cestě od Baštova mlýna směrem k Hnanicím byli návštěvníci nabádáni ke zvýšené opatrnosti a k maximálnímu pochopení pro nepopulární provoz těžkých nákladňáků, odvázejících materiál na skládku v Únanově.

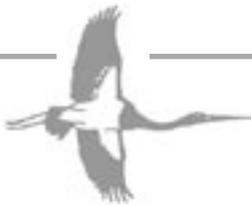
Černá skládka stavební suti daleko menšího rozsahu (rovněž obnažená loňskou povodní) bude likvidována v západní části parku na zelené turistické cestě po pravém břehu Dyje mezi Benátkami a nově rekonstruovanou visutou lávkou pod Zadními Hamry. Práce hrazené rovněž z programu pro likvidaci povodňových škod proběhnou v prosinci 2003. Likvidace obou skládek si vyžádají částku přesahující 1,2 mil. Kč. - kk -

I tímto způsobem je občas potřeba pečovat o národní park

Obsah:

Slovo úvodem ...	1	Obnova visutých lávek	3
Likvidace starých skládek	1	Likvidace starých lávek	3
Povodňové škody na břehových porostech	2	Rekonstrukce rybníků v NP Podyjí	4
		Připravili jsme pro Vás	4

Povodňové škody na břehových porostech

Možná nejdramatičtější okamžikem loňských povodní byla několik desítek hodin trvající situace, kdy po hladině zcela naplněné Znojenské přehrady pluly desítky stromů, směrem ke hrázi. Pracovníci Povodí Moravy je z hráze přehrady vytažovali z vody ven a zde je rozřezávali tak, aby nedošlo k ucpání výpusti, přelití sypané hráze a její následné destrukci s katastrofálními následky pro níže položené partie města Znojma a dalších sídel směrem po proudu Dyje.

Byla tato situace vskutku tak nebezpečná a dalo se jí čelit lépe? Podemleté stromy unášené vodou a zapříčené o pevné překážky (zejména mosty) jsou černou múrou každého správce toku. Správcem toku řeky Dyje je Povodí Moravy, správcem drobných toků na české straně je i Správa NP Podyjí, která je zároveň většinovým správcem státního majetku (organizací hospodařící na pozemcích státu). Zájmem ochrany přírody je pokud možno přírodní koryto řeky bez žádných větších zásahů, v zájmu údržby vodního toku je však na druhé straně pamatováno příslušnými ustanoveními vodního zákona i na odstraňování pevných překážek z koryta a zachování průtočného profilu.

Na území Národního parku není moc pevných překážek. Hraniční most v Hardeggu je relativně vysoko, visuté lávky byly s jedinou výjimkou naopak strženy. Několik jezů bylo velkou vodou přelito a tak většina dřevní hmoty uvolněné při povodni doputovala až do Znojma. Na začátku vzdutí přehrady neexistuje žádné zařízení na zachycování této hmoty, hráz přehrady se tedy ocitla v akutním nebezpečí. Na tomto místě je nutné každopádně zdůraznit, že zdaleka

Naplaveniny na břehu Dyje

ne všechna dřevní hmota, která připlouvala na Znojenskou vodní nádrž či která zůstala zachycena na jezích, na ostrovech a na březích řeky Dyje pocházela z NP Podyjí. Část hmoty přešla již přes hráz Vranovské vodní nádrže, část pocházela ze sídel ležících na toku, tj. Vranova a Hardeggu a část samozřejmě pocházela i z rakouské části parku.

Na základě dohody mezi Povodím Moravy a Správou NP Podyjí jsou od jara 2003 na českých březích Dyje prováděny ve větší míře než v letech minulých preventivní zásahy do břehových porostů. Účelem těchto zásahů je právě zachování plné průtočnosti koryta řeky a odstranění pevných překážek v toku včetně stromů nakloněných či nezdravých, u kterých hrozí, že se v krátkém časovém horizontu těmito pevnými překážkami stanou.

Provádění zásahů do břehových porostů

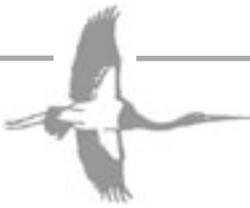

Práce na odstraňování škod pod Čížovem

je určitým kompromisem, ke kterému Povodí Moravy a Správa NP Podyjí přistoupily. Zásahy jsou bez výjimky situovány v 1. a 2. zóně národního parku, tedy v místech, která by měla být ponechána samovolnému vývoji. Na druhé straně bylo původně počítáno s daleko větším „odlesněním“ v celém zátopovém území a s kompletním odklizením dřevní hmoty mimo toto území. To by si samozřejmě vyžádalo daleko větší náklady (bez nároku na ekonomický profit), rozšíření cestní sítě, příp. stavbu lanovek. Jednalo by se pak o ochranný značně necitlivý zásah, těžko zdůvodnitelný na území národního parku.

Práce v celkovém rozsahu 1,8 mil. Kč (hrazené Povodím Moravy prostřednictvím dotačního titulu na likvidaci škod po povodni) jsou prováděny po celém úseku toku mezi hrázi Vranovské a Znojenské přehrady. Jsou zajišťovány správou parku, v plné míře je dbáno na maximální šetrnost k přírodnímu prostředí. Fyzicky i bezpečnostně značně náročné práce jsou prováděny pomocí dostupných šetrných technologií prostřednictvím motorových pil, univerzálního traktoru a vyklizovací pásové soupravy. Drobnější hmota je částečně štěpkována a částečně pálena, velké kmeny jsou v místech dopravně dostupných zpracovány na palivové dříví, jež je předmětem drobného prodeje, v místech dopravně nedostupných je hmota vyklizena do bezpečně vzdálenosti mimo povodňový průtočný profil. Objem zpracovaného dříví je přibližně 1200 prostorových metrů, práce zajišťující odstranění hrubé dřevní hmoty budou dokončeny v roce 2003, dočištění jemných frakcí a případné potěžební úpravy budou probíhat i v roce 2004.

- po+van-

Obnova visutých lávek

O visutých lávkách na turistických trasách v Národním parku Podyjí bylo v roce 2003 popsáno hodně papíru. Tyto stavby jako pozůstatek dědictví po bývalé Pohraniční strážní se staly velmi navštěvovanou turistickou atrakcí, vedle toho samozřejmě plní i důležitou komunikační funkci. To platí v plné míře zejména o lávce pod Šobesem, jejíž absenci pociťovali zejména zájemci o návštěvu této světově známé vinice, ale i cyklisté putující západovýchodním směrem napříč celým národním parkem.

Náklady na obnovu všech 3 lávek na turistických trasách se původně pohybovaly vysoko nad 4 mil. Kč. Vzhledem k nejistému finančnímu krytí až do jara 2003 byla jako priorita označena právě lávka pod Šobesem, zatímco lávka v Zadních Hamrech jako součást malého návštěvnického okruhu ve Vranově nad Dyjí zelenou neměla. Na lávce Lipinské, která jako jediná (i když značně poškozená) povodeň přežila, byly bezprostředně po povodni provedeny práce umožňující její provozování v dalších 3 letech.

Správa Národního parku Podyjí si velmi váží finančních darů na obnovu těchto zařízení. Jednalo se dar o výši 230 tis. Kč

Nová lávka v Zadních Hamrech

od amerických přátel stezek Greenways a o dar ve výši 20 tis. Kč od právnické osoby, která si nepřála být jmenována. Kompletní výstavba všech 3 lávek by však nebyla myslitelná bez prostředků státních v rámci likvidace povodňových škod. Po jejich obdržení mohlo být teprve vypsáno výběrové řízení na všechny 3 stavby, na jehož základě byla vybrána stavební firma SAS Znojmo. Díky její

nabídce byl ušetřen více jak 1 mil. Kč z původně předpokládané ceny.

V současné době byly již zdárně zkolaudovány Šobeská a Hamerská lávka, v prosinci se předpokládá i otevření zrekonstruované lávky Lipinské. Stavby svým provedením i proporcemi připomínají lávky stržené, jsou možná robustnější a visí poněkud výše nad hladinou Dyje.

- kk -

Likvidace zbytků zničených lávek

Bývalá lávka pod Pašeráckou stezkou

Kromě 3 visutých lávek na turistických cestách v NP Podyjí (viz článek výše) byly srpnovou povodní 2002 definitivně strženy zbytky dalších 3 visutých lávek v nepřístupných partiích národního parku. Jednalo se o území I. zóny mezi Čížovem na levém břehu a lesním komplexem Braitava na břehu pravém v západní části parku.

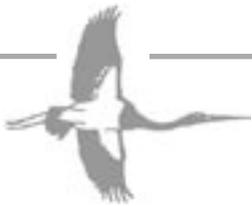
Lávky byly rovněž postaveny pro potřeby ochrany státní hranice, ale po roce 1989 již nebyly používány a postupně chátraly. Loňskou povodní byly strženy

do vody a působily zde jako překážka v korytě toku. Při zvýšení vodního stavu mohla utržená ocelová lana lávek působit hromadění plovoucích předmětů, např. stromů.

Na podzim 2003 bylo přistoupeno k likvidaci zbytků lávek. Původně se předpokládalo i odstranění betonových patek, nakonec bylo provedeno jenom rozřezání lan v korytě řeky, jejich vytažení na břeh stejně jako neželezných prvků, přemístění materiálu ke komunikacím a odvoz traktorem na řízenou skládku. Práce probíhaly ve zvláště složitém terénu, neboť přístupové komunikace rovněž nebyly udržovány a v některých místech bylo potřeba provést nezbytné kácení.

Práci byla pověřena trojice podnikatelů z Vranova nad Dyjí Josef Hanák, Aleš Hanák a Dušan Pustka vzhledem ke zkušenostem s předchozí likvidací lávky v Zadních Hamrech a k dlouhodobým zkušenostem při pracích v lesích národního parku. Celkové náklady činily 74.000 Kč.

- kk -

Rekonstrukce rybníků v NP Podyjí

V rámci likvidace povodňových škod Správa NP Podyjí připravila a v současné době provádí i rekonstrukci 3 drobných nádrží v lesích národního parku. Jedná se o dvě nádrže na Klaperově potoce v západní části parku (Čížovský lesní rybník a tzv. Protržený rybník) a jednu nádrž v centrální části parku (tzv. Pustý rybník, nazývaný občas i Rybník pod Čerchovem).

Povodí Klaperova potoka bylo postiženo již krátkodobou povodní dne 8.5.2001, kdy v širším okolí Vranova nad Dyjí spadlo v průběhu 2 hodin více jak 60 mm srážek. Na Čížovském lesním rybníce již tehdy došlo k vážnému narušení hráze, události ze srpna 2002 pak ještě urychlily rozhodnutí o celkové rekonstrukci této nádrže.

Čížovský lesní rybník je největší z těchto 3 nádrží a jako u jediného je možné i rybářské využití v budoucnu. Nachází se asi 500 m proti proudu Klaperova potoka od silničního mostu Horní Břečkov – Čížov. Jeho plocha je necelých 1,2 ha. Soustavným sledováním obojživelníků v období 1992-2000 zde byly prokázány silné populace kuňky obecné a rosničky zelené, běžná je přítomnost ropuchy obecné, čolka obecného a 4 druhů skokanů. Lokalita je považována také jako vhodný biotop pro raky a škeble. V příštím roce je počítáno i s jejím částečným odbahněním.

Tzv. Protržený rybník se nachází dalších 1200 m proti proudu Klaperova potoka směrem na Lesnou. V současné době se jedná pouze o zbytky hráze zničené povodněmi a podmáčenou plochu nad ní. Stálá vodní

Rybník Jejkal u Vranova - zatím nejhezčí rybník v Národním parku Podyjí.

plocha po rekonstrukci bude činit pouhých 0,05 ha. Podmáčená plocha je v současné době zarostlá mokřadní a nitrofilní vegetací bez ochranné významných druhů, obnova rybníka určitě povede ke zvýšení biodiverzity, a to jak rostlin tak živočichů.

Pustý rybník se nachází cca 600 m jižně od obce Podmolí v těsném sousedství lesní asfaltky vedoucí do údolí Žlebského potoka. Jeho hráz je rovněž v havarijním stavu a bylo by jen otázkou času, kdy by došlo k její totální destrukci a zániku stávající vodní plochy. Ta by po rekonstrukci při normálním stavu vody měla zabírat cca 0,31 ha. Lokalita je cenná po stránce botanické výskytem skří-

pince jezerního, významná je funkce nádrže z hlediska existence více druhů obojživelníků.

Vlastní území Národního parku Podyjí je (pomineme-li Vodní nádrž Znojmo) územím velmi chudým na výskyt vodních ploch. Každá z těchto ploch je vítaným zpestřením v relativně sušší krajině a má velký význam z hlediska zachování biodiverzity. Správa NP Podyjí doufá, že návštěvníci parku přivítají obnovu těchto ploch a s přihlédnutím k faktu, že všechny jsou situovány v těsné blízkosti turistických stezek se i dočasně smíří se stávajícím stavebním ruchem na těchto lokalitách.

- kk -

PŘIPRAVILI JSME PRO VÁS

Silvestrovská vycházka

V loňském roce měli návštěvníci po dlouhé době možnost putovat na Silvestra přes

hraniční přechod Čížov – Hardegg. Možná, že tím byla založena příjemná tradice návštěvy

k sousedům poslední den v roce. Správy obou národních parků chtějí na loňskou vycházku navázat a tak i pro letošní zájemce o silvestrovskou akci zažádaly o mimořádné otevření hraničního přechodu Čížov – Hardegg mezi 14. a 17. hodinou.

Rakouské území budou moci zájemci navštívit individuálně v tomto časovém rozmezí. Oficiální vycházka vedená pracovníkem Správy NP Podyjí Josefem Solařem bude zaměřena na problémy lesnictví a myslivosti a bude vedena do okolí Ledových slují a Loveckého letohrádku u Lesně. Sraz zájemců je ve 13 hodin v Návštěvnickém středisku Správy NP Podyjí v Čížově (budova se stálou expozicí o přírodě Podyjí a informační kanceláří bude otevřena od 9 do 17 hodin). Pokud přijedete do Čížova automobilem, zaparkujte ho, prosím, na parkovišti před začátkem obce. -kk-

Podyjské listí – Zpravodaj Správy Národního parku Podyjí, ročník 4., č.3/2003 ° **Vydává:** Správa Národního parku Podyjí, Na Vyhlídce 5, 669 02 Znojmo ° **Redakce:** Jan Kos ° **Spolupráce:** Milan Pořízka, Petr Vančura ° **Fotografie:** Petr Lazárek ° **Grafická úprava a sazba:** Atelier FGT Znojmo, e-mail: atelierfgt@volny.cz ° **Tisk:** Tiskárna Kuchařovice ° **Náklad:** 700 výtisků ° **Vyšlo:** prosinec 2003 ° Vytiskováno na 100% recyklovaném papíru. Neprodejné

Canon
Canon CZ, s. r. o.
generální partner
národních parků České republiky